

V Praze dne 23. srpna 2022

I3 Consultants

INGENIOSUS INTER INGENIOSI

**Informace k vybraným otázkám
ochrany osobních údajů**

Obsah

1	Evidence o testování (covid-19)	3
2	Souhlasy.....	4
3	Zpracovatelské smlouvy	5
4	Profily na sociálních sítích	6
5	Kamerové systémy, atrapy kamer	8
6	Cookies	10
7	Registr smluv	11
8	Stanovisko k problematice pořizování obrazových a zvukových záznamů rodičem z třídní schůzky nebo jiného pracovního jednání.....	12
9	Ochrana oznamovatelů (whistleblowing)	16

1 EVIDENCE O TESTOVÁNÍ (COVID-19)

Bohužel, nikdo zatím nedokáže odhadnout, jaký bude vývoj pandemie koronaviru v podzimním a zimním období. Pokud si situace opět vyžádá zavedení opatření, která se budou tak či onak týkat zpracování osobních údajů, budeme Vás o tom informovat. Samozřejmě z naší strany nezůstane pouze u informování, ale o řešení problematiky z pohledu GDPR jako celku. Protože víme, jak minulá opatření zatěžkala školy, její vedení, i samotné pedagogy, dokumentace spojená s GDPR (typicky informace pro rodiče, pro zaměstnance, záznam o nové činnostech zpracování) připravíme za Vás, takříkajíc na míru.

Co se týče evidencí, které školy vedly v souvislosti s epidemií uplynulých dvou let, doporučujeme ji vymazat, případně dokumenty (potvrzení, čestná prohlášení) zařadit do nejbližšího skartačního řízení. Důvod je jediný. Poslední vydaná mimořádná opatření MZČR stanovala výslovně nejen jaké údaje a v jakých případech školy musí shromažďovat a případně předávat KHS, ale určovala také lhůtu, po jakou musí být tyto údaje ve školách uchovávány. A ta činila 90 dnů od výsledku testu. A protože již tato lhůta uplynula, je žádoucí tyto údaje (analogicky i údaje z evidencí vedených podle dřívějších opatření) vymazat. Výjimku z této likvidace dat představuje případ, kdy si škola testovací sady sama nakupovala a tento nákup následně vyúčtovala k proplacení zdravotní pojišťovně. Pak je možné údaje o nákupu a využití testů uchovat po dobu 3 let (obecná promlčecí lhůta) pro případ, kdy by pojišťovna chtěla provést zpětnou kontrolu využití jejího příspěvku (platby). Jiný důvod k uchování údajů o testování není a žádný právní předpis jej nestanovuje.

2 SOUHLASY

V rámci pohovorů v jednotlivých organizacích vždy posuzujeme také jimi užívané souhlasy se zpracováním osobních údajů. Důvodem ani tak není zjišťování, zda souhlasy jsou (od roku 2018 se praxe k dobrému výrazně zlepšila), ale spíše jaké jsou. A to proto, že právě od roku 2018, kdy nabylo účinnosti GDPR, se dobrá praxe i stanoviska ÚOOÚ postupně upravovaly a vyvíjely. Při našich návštěvách stále často zjišťujeme, že v některých případech dochází k vyžadování nadbytečných souhlasů, čímž si tyto organizace - krom jiného - zbytečně komplikují svou práci. Dále zjišťujeme, že některé ze souhlasů jsou až příliš obecné, a že jen částečně splňují podmínku GDPR, aby souhlas byl informovaný.

Z toho důvodu jsme vytvořili a po každém vstupním pohovoru dodávali vzory souhlasů, které reflektují vývoj v oblasti ochrany osobních údajů a jsou ověřeny praxí. Tyto souhlasy dle potřeby aktualizujeme, případně dodáváme souhlasy vytvořené pro specifický účel, o kterém nás škola informuje (poslední dobou se jednalo např. o rozšíření souhlasu pro zpřístupňování fotografií žáků prostřednictvím cloudového úložiště Rajče.net). Pro úplnost Vám v příloze tohoto e-mailu soubor „souhlasy-výběr“, který obsahuje v aktualizované verzi dva základní souhlasy se zpracováním osobních údajů žáků. Co se týče souhlasu se zřízením e-mailových účtů žáků, použijí je pouze základní a střední školy. Zevrubný návod k identifikaci případu, kdy je užití tohoto souhlasu nutné, jsme školám zasílali již dříve. V případě potřeby jej zájemcům zašleme opět.

V souvislosti s tím jsme nečíska dotazováni, jak si počít se souhlasy „starými“ a „novými“, zda se původní souhlasy mají zlikvidovat a zpětně nahradit novými nebo je ponechat a postupně nahradit novou verzí souhlasů. Druhá ze zmíněných možností je správná. Dosavadní (staré) souhlasy rozhodně nikdy nelikvidujte! Založte je ve svých evidencích a postupně je nahrazujte souhlasy novými.

U škol a školských zařízení je dostačující, pokud k obměně užívaných souhlasů dojde se začátkem školního roku. V případě zaměstnanců pak mezi ně jednorázově distribuujte souhlasy nové, s vysvětlením tohoto postupu. S připomínkou, že souhlas nelze na nikom vynucovat, zaměstnancům sdělte, že jejich svobodné rozhodnutí o případném neudělení souhlasu nebo dodatečném odvolání již uděleného souhlasu budete tuto jejich vůli plně respektovat. V případě soudního sporu se totiž silnější postavení zaměstnavatele vůči zaměstnanci těžko zpochybňuje a riskovat případný soudní spor kvůli údajnému vynucování souhlasu je nepochybně zbytečné.

3 ZPRACOVATELSKÉ SMLOUVY

Protože ještě řada správců nedokáže správně rozlišit kdo je zpracovatelem osobních údajů ve smyslu GDPR, a protože Úřad pro ochranu osobních údajů nedávno konstatoval, že u měst a obcí, a jimi zřízených organizací, jsou s uzavíráním tzv. zpracovatelských smluv problémy, pokusíme se ještě jednou tuto problematiku stručně shrnout.

Lapidárně řečeno: zpracovatelem (ve smyslu GDPR) je ten, kdo za správce osobních údajů (školu, školské zařízení) a v jeho prospěch zpracovává jeho osobní údaje. A je jedno, zda tato data byla tomuto externímu subjektu fyzicky předána, zaslána elektronicky nebo dálkově zpřístupněna. Typicky se tak jedná například o: 1.) externí mzdovou účetní, 2.) externí subjekt, který má umožněn dálkový trvalý přístup do kamerového systému nebo jiné databáze, 3.) subjekt, který ve svém cloudu uchovává data školy.

A kdo zpracovatelem není? Ten externí subjekt, který data školy nebo školského zařízení zpracovává za účelem, pro který je nemůže zpracovávat škola samotná. Jedná se například o: 1.) advokátní kanceláře vykonávající advokátní činnost, 2.) smluvního lékaře v roli tzv. závodního lékaře, 3.) provozovatele hotelu zajišťujícího zaměstnancům nebo žákům ubytování, 4.) orgán hygienické služby, zpracovávající údaje podle zákona o ochraně veřejného zdraví apod. Tyto subjekty se okamžikem předání osobních údajů od školy nebo školského zařízení stávají jejich samostatnými správci a zpracovávají je podle zákona, kterým se jejich činnost řídí (zákon o advokacii, zákon o specifických zdravotních službách atd.)

Proto Vás prosíme, abyste každý externí subjekt, se kterým uzavíráte smlouvu, posoudili také z výše uvedeného hlediska. V případě, kdybyste váhali, zda obchodní partner je či není zpracovatelem osobních údajů, kontaktujte nás. V případě, že sami (nebo s naší pomocí) smluvní stranu vyhodnotíte jako zpracovatele, bude s ním třeba uzavřít smlouvu o zpracování osobních údajů, jejíž náležitosti jsou uvedeny v čl. 28 GDPR. Vzor smlouvy jste obdrželi již dříve v námi dodané dokumentaci. Samozřejmě platí, že bude-li třeba, s přizpůsobením dodaného vzoru konkrétnímu smluvnímu vztahu Vám rádi pomůžeme.

4 PROFILY NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH

Řada škol a školských zařízení zvolila sociální sítě jako jeden z prostředků prezentace své činnosti a komunikace s veřejností. Jsou však i případy, kdy například škola oficiálně na sociální síti nepůsobí, přesto lze účet s jejím názvem na Facebooku nebo Instagramu najít. Zatímco v některých případech může jít o vlastní iniciativu žáků nebo rodičů, nepříjemnější je situace, kdy tuto stránku - bez vědomí ředitele - založil a spravuje některý ze snaživých pedagogů či jiných zaměstnanců. A to je potencionální riziko pro školu jednak v roli správce osobních údajů (tedy v režimu GDPR), tak v roli autora nebo vlastníka zveřejněných fotografií nebo videozáznamů (tedy v režimu občanského zákoníku).

Když takový „školní“ účet na sociální síti provozuje žák nebo jiná osoba stojící mimo organizaci, jde veškerá odpovědnost za záznamy a jejich šíření za ním (většinou na takovém profilu budou zveřejňovány záznamy, které pořídili sami žáci, rodiče nebo jiné osoby), škola pouze může utrpět újmu v podobě poškození svého jména.

V případě, kdy profil školy svévolně zřídí a vede její zaměstnanec, lze oprávněně předpokládat, že prezentované záznamy pochází z foto/video databáze, jejíž je škola správcem. Takovéto zveřejňování záznamů se však děje bez vědomí školy (správce osobních údajů) a zcela mimo její kontrolu. A to už pro organizaci může být rizikové, ať již z pohledu GDPR nebo občanského zákoníku. Proto vedení školy, kina nebo SVČ doporučujeme:

- rozhodnout, zda k prezentaci organizace bude využívat sociální sítě a v případě že ano, určit, které konkrétně;
- o případném záměru užít k prezentaci konkrétní sociální sítě, resp. o zákazu takové prezentace, prokazatelným způsobem (např. zápisem z porady apod.) informovat všechny zaměstnance.

V případě zřízení uživatelského účtu na sociální síti dále doporučujeme:

- stanovit formu přístupnosti profilu (veřejný vs. uzavřená skupina);
- rozhodnout o možnosti nebo nemožnosti vkládání komentářů k publikovaným záznamům nebo textům;
- stanovit pravidla pro vkládání příspěvků a obrazových nebo videozáznamů (co a jak publikovat a co ne);
- stanovit pravidla pro vkládání komentářů, resp. jejich správu (určit, jaké druhy komentářů jsou nevhodné a stanovit povinnost je mazat);
- určit osobu odpovědnou za správu účtu a jejího zástupce.
- Zvolit vhodný název uživatelského účtu (profilu) a zdůraznit jeho oficiálnost (např.: „Základní škola Křížová, Horní Dolní – oficiální stránka“).

Upozorňujeme, že:

- fotografie, videozáznamy, případně jména a příjmení žáků nebo zaměstnanců lze zveřejňovat pouze v rozsahu nezbytně nutném pro účel prezentace a pouze v rozsahu souhlasu, který pro účely prezentace na sociálních sítích organizace od dotčených subjektů získá;
- prokazatelným stanovením výše uvedených pravidel a dodržením zmíněných postupů se škola může vyvinut z případného porušení plynoucích z GDPR, resp. občanského zákoníku;
- bez ohledu na rozhodnutí o využívání nebo nevyužívání sociálních sítí k prezentaci organizace je vždy nutné zabezpečit úložiště se záznamy tak, aby byly přístupné pouze určeným osobám a pouze v rozsahu přiděleného oprávnění. Za samozřejmost by mělo být prostřednictvím logu zpětně dohledat, z jakého uživatelského účtu kdy do databáze se záznamy přistoupil, případně jaké operace prováděl (nahrávání/mazání/prohlížení);
- zjistí-li organizace, že pod jejím jménem vystupuje někdo neoprávněně na sociální síti, je nutné provozovatele této platformy o této skutečnosti uvědomit a požádat o zablokování této podvodné stránky (v případě Facebooku lze postupovat např. dle návodu uvedeného na <https://www.facebook.com/help/306643639690823>

5 KAMEROVÉ SYSTÉMY, ATRAPY KAMER

Řada organizací, školy nevyjímaje, instaluje do svých prostor kamerové systémy, nebo zavedení tohoto opatření plánuje. Ať se již jedná o kamerový systém bez záznamu (v tomto případě se pak nejedná o zpracování osobních údajů dle GDPR) nebo se záznamem, z něhož lze identifikovat fyzickou osobu (o zpracování osobních údajů dle GDPR jde v tomto případě vždy), musí se zaměstnavatel vypořádat s podmínkami, které vyplývají z právních předpisů.

Pro kamerové systémy obecně - tedy bez ohledu na to, zda pořizují záznam nebo nikoli - platí, že jsou relativně invazivním zásahem do soukromí fyzických osob (zaměstnanců, návštěvníků žáků....). Proto k jeho provozování musí být relevantní důvod (terminologií GDPR „oprávněný zájem“). Ten lze spatřit např. v předcházení poškozování majetku organizace nebo osob nalézajících se v monitorovaném prostoru, v ochraně života a zdraví apod. Pokud opatření reaguje na to, že k podobným událostem již na daném místě došlo nebo na nemožnost zaručit přiměřenými prostředky ochranu majetku či života a zdraví (např. větší aktivitou ostrahy, pedagogického dozoru apod.), pak je oprávněnost zájmu na vybudování kamerového systému pádnější a jen obtížně zpochybnitelná. Zásadně však platí, že správce, potažmo zaměstnavatel musí kamerový systém využívat pouze k naplňování účelu, pro který byl zřízen. Využití kamerového systému k jinému účelu, např. k monitorování chování, pracovní činnosti nebo výkonnosti zaměstnanců na pracovišti, je zásadně nepřípustné!

Současně s tím upozorňujeme na letošní sdělení ÚOOÚ o používání atrapy kamer na pracovišti. Ty totiž mohou v zaměstnancích oprávněně vyvolávat pocit, že jsou ze strany vedení sledováni. A to je rozhodně v rozporu se zákoníkem práce a jím stanovenou povinností zaměstnavatele vytvářet na pracovišti příznivé pracovní podmínky. Text sdělení Úřadu je zveřejněn na <https://www.uoou.cz/kamerova-atrapa-sice-gdpr-neporusuje-ale-jeji-instalace-muze-byt-sankcionovana/d-55810>.

Stejně tak je nutno přihlížet na občanský zákoník, který v § 3 odst. 2 písm. a) hovoří o právu každého na ochranu jeho důstojnosti a soukromí. Z toho plyne, že kamery by neměly monitorovat např. prostory, kde se lidé převlékají, které jsou určeny pro čerpání pracovní přestávky (kuchyňky, denní místnosti apod.), nesmí ani umožňovat odezírání např. monitoru počítače, obrazovky mobilního telefonu nebo tabletu apod.) na pracovišti zaměstnance.

Třetí povinností spojenou s provozováním kamerových systémů obecně pak je splnění informační povinnosti vůči osobám, které vstupují do monitorovaných prostor a to minimálně umístěním informační tabulky před vstupem do sledovaného prostoru s vyobrazeným piktogramem kamery a sdělením, že tento prostor je monitorován kamerovým systémem se záznamem (v případě, že záznam není pořizován, sousloví „se záznamem“ se ze sdělení vypustí).

V případě záznamového kamerového systému je bezpodmínečně potřeba uvést také označení správce kamerového systému (název organizace) a kontaktní údaje na něj. Vzorová informační

tabulka je uvedena v příloze směrnice Provozní řád kamerového systému, který jsme některým z vás již zaslali. V případě zájmu jej zašleme každému, kdo o něj projeví zájem.

A pokud byla zmíněna směrnice Provozní řád kamerového systému, pak jde o závazný vnitřní dokument, který by každý, kdo kamerový systém provozuje, měl mít vydán. Tento dokument totiž plní tři funkce. Funkce řídicí a procesní – určují účel kamerového systému, definují jeho základní parametry (např.: se záznamem/bez záznamu, vnitřní/vnější, s přístupem/bez přístupu k databázi umožňující identifikaci osoby na záznamu), stanovuje povinnosti osob s přístupem do kamerového systému a definuje procesy související např. s přístupem k záznamům, podmínkám jejich exportu a vydávání. Funkce informační zajišťuje informovanost zaměstnanců o kamerovém systému nad rámec pouhého sdělení uvedeného na informační tabulce.

6 COOKIES

Řada webových stránek – ne však nutně všechny – využívají tzv. cookies. Ty mají podobu malých souborů, které navštívený web zasílá do prohlížeče návštěvníka stránky. Cookies je řada druhů a každý z nich sbírá určité informace z návštěvnického prohlížeče. Prostřednictvím nich pak optimalizuje svůj výkon, přizpůsobuje se preferencím návštěvníka webu, monitoruje jeho pohyb po stránce a podobně. Cookies využívá velká řada webových stránek, ne však nutně všechny.

Od 1. 1. 2022 je účinná novela zákona 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, dle které o používání cookies nestačí pouze návštěvníka stránky informovat, ale je nutné od něj získat souhlas. Souhlas však musí být svobodný a informovaný, nelze jej tedy predikovat. Vzhledem k různým druhům cookies musí mít návštěvník stránky možnost udělit (ne)souhlas k využívání každého druhu cookies, přičemž musí být informován, k čemu je konkrétní cookies využíváno a po jak dlouhou dobu je uchováváno.

V § 87 odst. 2 citovaného zákona je výslovně uvedeno: „Každý, kdo hodlá používat nebo používá síť elektronických komunikací k ukládání údajů nebo k získávání přístupu k údajům uloženým v koncových zařízeních účastníků nebo uživatelů, získá od těchto účastníků nebo uživatelů předem prokazatelný souhlas s rozsahem a účelem jejich zpracování. Na základě čl. 7 odst. 2 nařízení (EU) 2019/679 musí být souhlas se zpracováním osobních údajů odlišitelný od jiných skutečností, musí být také srozumitelný a snadno přístupný za použití jasných a jednoduchých jazykových prostředků.“

K získání informovaného souhlasu slouží lišty, které se při „otevření“ řady webových stránek uživateli internetu objeví. Kvalita těchto souhlasů je však různá. Důrazně na to upozorňuje také Úřad pro ochranu osobních údajů ve svém sdělení zveřejněném na <https://www.uoou.cz/cookies-listy-vykazují-radu-nedostatku/d-56422>.

Protože správné nastavení informační lišty je věcí nikoli vedení organizace, ale osoby, která web vytváří nebo spravuje, doporučujeme vydat správci webových stránek pokyn k vytvoření relevantní informační lišty o využívání cookies, která návštěvníkovi stránky umožní udělit souhlas s používáním všech cookies, odmítnout používáním všech cookies nebo udělit souhlas s používáním jen některých cookies. Možné řešení (inspiraci) lze nalézt např. po otevření stránky www.crr.cz a řady dalších.

7 REGISTR SMLUV

Kontrola anonymizace smluv publikovaných v Registru smluv patří k evergreenům činnosti pověřence, kontrolní činnosti Úřadu pro ochranu osobních údajů i některých aktivistických občanů a spolků. Oproti předcházejícím letům se úroveň dodržování zásad anonymizace smluv výrazně zlepšila. Stále se však setkáváme s věcnými chybami (není anonymizováno, co být má a naopak je zbytečně anonymizováno to, co se znečitelnit nemusí) i chybami technickými (např. anonymizace kopie smlouvy provedená černou fixou, která po naskenování dokumentu do elektronické podoby zakrývá začerněný text jen velmi nedostatečně). Při našich pohovorech jsme zdůrazňovali nutnost správné anonymizace zejména údajů fyzických osob podnikajících (v některých smlouvách bylo DIČ, v některých i datum narození nebo rodné číslo) nebo zaměstnanců smluvních stran (ve smlouvě nejčastěji označováni jako „osoba odpovědná za věci technické“ apod.).

Nutno říci, že metodika anonymizace smluv se postupně vyvíjí a stejně tak se vyvíjí podpůrná argumentace toho, co se a proč se musí nebo naopak nemusí anonymizovat. Výklad a metodickou podporu v této oblasti garantuje Ministerstvo vnitra ČR, které registr smluv vede. Pro správnou anonymizaci proto doporučujeme využívat Metodický návod k aplikaci zákona o registru smluv, jehož vždy aktuální verzi má ministerstvo zveřejněno na svých webových stránkách <https://www.mvcr.cz/soubor/metodicky-navod-k-aplikaci-zakona-o-registru-smluv-jez-slouzi-k-zakladni-orientaci-v-problematice-a-prinasi-zakladni-odpovedi-na-casto-kladene-dotazy.aspx> Upozorňujeme, že tato metodika je aktualizována zhruba 1 + 2x ročně a je proto vhodné její platné znění průběžně kontrolovat.

8 STANOVISKO K PROBLEMATICE POŘIZOVÁNÍ OBRAZOVÝCH A ZVUKOVÝCH ZÁZNAMŮ RODIČEM Z TŘÍDNÍ SCHŮZKY NEBO JINÉHO PRACOVNÍHO JEDNÁNÍ

I. Právní aspekty

Problematika rodiče, který natáčí na mobilní telefon pedagoga v rámci třídních schůzek, spadá především do oblasti soukromého práva, a to do té jeho části upravené v § 84 a následujících občanského zákoníku.

O porušení GDPR se v tomto případě nebude jednat, neboť je zřejmé, že zpracovávání osobních údajů (pořízení audiovizuálního záznamu pedagoga rodičem) nesouvisí s profesní nebo obchodní činností rodiče a jedná se tak o výjimku z věcné působnosti GDPR, dle jehož čl. 2 odst. 2 písm. c) se toto obecné nařízení nevztahuje na zpracování osobních údajů „prováděné fyzickou osobou v průběhu výlučně osobních či domácích činností“.

V případě, že pořízený záznam bude užit způsobem, který zasáhne do soukromí, cti, důstojnosti nebo dobré pověsti člověka, nebo mu způsobí (případně je schopné způsobit) jinou újmu, může být celá problematika řešena:

- 1) Civilní žalobou v rámci občanskoprávního řízení u soudu (důkazní břemeno leží na poškozeném)
- 2) V přestupkovém řízení (např. spáchání přestupku proti občanskému soužití dle § 7 odst. 1:
 - a) písm. a) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích – ublížení na cti zesměšněním nebo jinou hrubou urážkou
 - b) písm. c) bod. 3 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích – dopuštění se schválnosti
- 3) v trestním řízení, bude-li jednání rodiče vykazovat znaky některého z trestných činů (např. vydírání, pomluva apod.)

II. Možné postupy řešení, výjimky

V popisovaném případě lze předpokládat, že prioritně by se pořizováním záznamu pedagoga na třídní schůzce jednalo o případný občanskoprávní spor, kdy by k natáčení docházelo bez svolení dotyčného pedagoga.

V tomto případě pedagog musí dát najevo, že ve smyslu § 84 občanského zákoníku nedává svolení k pořizování záznamu své osoby. Pokud by nahrávání bylo opakovaným jednáním, šlo by se u soudu žalobou domáhat, aby takovému jednání rodiče bylo zamezeno. Protože důkazní břemeno by leželo na žalující straně (pedagogovi), musel by své tvrzení doložit důkazy (např. svědci události, videozáznam rodiče pořizujícího videozáznam). Je však otázkou, zda tento postup je vzhledem k nákladům řízení efektivní ve chvíli, kdy pedagogovi nebyla způsobena nějaká újma, v důsledku které by žádal zadostiučinění.

Ještě před tím, než se pedagog rozhodne svolení k pořízení záznamu své osoby udělit nebo neudělit, doporučujeme s rodičem probrat důvody pořizování záznamu. Je možné, že důvod bude natolik

akceptovatelný, že pedagog proti natáčení nebude nic namítat a situace se tedy nebude dále vyhrocovat a řešit.

V případě, kdy pedagog nedá svolení k pořizování záznamu své osoby, tento záznam je pořízen a dojde k jeho zveřejnění nebo jiné formě zpřístupnění, avšak bez toho, že by záznam byl jakkoli dodatečně upraven, může se pedagog bránit výše uvedeným způsobem občanskoprávní žaloby. To platí i pro případ, že by neupravený zpřístupněný záznam snižoval důstojnost pedagoga, např. záznam by byl apriori zaměřen na určitou část zaznamenané osoby nebo na její projevy (zoomování dekoltu, olizování rtů, zjevná oční vada, třes ruky, poškozenou část oděvu atd.)

V případě, kdy pedagog nedá svolení k pořizování záznamu své osoby, tento záznam je pořízen a dojde k jeho zveřejnění nebo jiné formě zpřístupnění, přičemž tento záznam je účelově dodatečně upraven (např. sestříhán, doplněn o nevhodné zvuky atd.) tak, že snižuje důstojnost, dobrou pověst a profesionalitu pedagoga, může se jednat o podezření z výše uvedených přestupků, případně podezření z trestného činu. V tomto případě je vhodné záznam zajistit (např. stažením z webových stránek, získáním od jiné osoby, která záznam získala) a podat oznámení správnímu orgánu (přestupkové komisi) nebo v případě podezření na trestný čin trestním oznámením na Policii ČR.

Výjimky – kdy není svolení třeba

Ne vždy je k pořízení záznamu nutné svolení zaznamenané osoby. Svolení není třeba v těchto případech, kdy záznam:

- a) bude pořízen nebo užit přiměřeným způsobem též k vědeckému nebo uměleckému účelu a pro tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství (§ 89 OZ)
- b) bude pořízen nebo použit k výkonu nebo ochraně práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob (§ 88 odst. 1 OZ) – např. ochraně zájmů dítěte (např.: pedagog se vůči dítěti vyjadřuje neprofesionálně, arogantně apod.), rodiče (např. pedagog je k rodiči vulgární, vyhrožuje atd.)
- c) bude pořízen nebo použit na základě zákona k úřednímu účelu nebo v případě, že někdo veřejně vystoupí v záležitosti veřejného zájmu (např. rodič bude prostřednictvím záznamu poukazovat na (§ 88 odst. 2 OZ) - např: pedagog obhajující svérázné výchovné nebo vyučovací metody, zesměšňující děti s poruchami učení, odmítající aplikovat postupy plynoucí z mimořádných opatření MZČR atd.).

III. Závěr

Lze se oprávněně domnívat, že pokud rodič natáčí pedagogovo vyjádření na třídní schůzce, nečiní tak bezúčelně. Ačkoli oprávněnost nebo korektnost takového jeho postupu je věcí názoru, máme za to, že rodič může vždy s úspěchem tvrdit, že pořízení záznamu souvisí s obhajobou jeho právních zájmů (tedy že toto jednání je v souladu s výše uvedeným § 89 odst. 2 OZ) Tato eventualita je zásadní při dalším uvažování „natáčeného“ pedagoga, zda se proti pořizování záznamu nějak bránit nebo zda jej strpět. Na pedagoga to v takovém případě klade zvýšené nároky na jeho profesionalitu jak při komunikaci na třídních schůzkách, tak i při případné argumentaci jím sdělovaných skutečnostech.

Samozřejmě, pokud by byl záznam pořizován způsobem odporujícím dobrým mravům (viz výše uvedené zaměření záznamu na různé handicap nebo tělesné partie), nebo pokud by byl záznam

následně účelově upraven a takto šířen s cílem pedagoga neoprávněně dehonestovat, byla by obrana s využitím výše uvedených právních postupů namístě.

Pro úplnost uvádíme, že pokud by na pořízeném záznamu nebyl zachycen pouze pedagog, ale i další účastníci třídní schůzky, mohou i tyto osoby postupovat vůči autorovi nahrávky výše popsanými způsoby.

Doporučení

Hodnocený problém je složitý už jen proto, že na něj nelze dát jednoznačnou odpověď zda ano či ne. Vždy se musí vzít v úvahu řada aspektů, která dává relativně dost možností nejen pedagogovi, ale i rodiči. Spíše je tedy vše na rozhodnutí, zda se případná zdlouhavá a náročná právní bitva vyplatí.

Na základě našich zkušeností i zkušeností pedagogů nebo úředníků z řad našich klientů, kteří se s podobným problémem v minulosti také potýkali – doporučujeme zvážit určitou míru benevolence a nadhledu. Že to může být kolikrát velmi těžké, to plně chápeme. Osvědčenou zbraní však velmi často bývá nechat člověka vypovídat, nahrávat si co chce. Tyto osoby totiž mnohdy nejvíce odzbrojí a usadí klid a nadhled druhé strany. Většinou následně „vychladnou“ a záznam (pokud ho vůbec pořídí) nechají být a situace se časem uklidní. Pro případ, že by však tento postup nebyl možný, slouží informace uvedené v předchozí části.

Odpovědi na dotazy

1. **Když matka opakovaně skrytě na mobil nahrává jednání o prospěchu a chování svého syna. Potom vyhrožuje, že informace využije. Mám právo se proti tomuto jednání bránit? (o nahrávání mě předem neinformovala a já netuším, kde a jak upravenou nahrávku použije)**

Pokud je nahrávka pořizována skrytě, pedagog o tom neví a bránit se proti jejímu pořizování tak de facto nemá jak. Možnost nahrávání musí mít pedagogové – zvláště dnešní v době – stále na zřeteli. Klade to tak důraz na jejich profesionální chování ve třídě nebo při osobních jednáních s rodiči nebo žáky. Pokud se tuto profesionalitu podaří udržet, pak matce (potažmo komukoli jinému) bude nahrávka k ničemu.

Upozornění: Opět nutno zdůraznit, že ani skryté nahrávání nemusí být vždy v rozporu s OZ! Kromě výjimek z pořizování záznamu na základě svolení dotčené osoby lze odkázat i na judikaturu. Ta skrytě pořízenou nahrávku obvykle umožňuje jako důkaz, v případech, kdy je nahrávka pořízena osobou v ohroženém nebo podřízeném postavení. A takovým postavením by jistě bylo postavení rodiče vůči reprezentantu školy. Takže pokud matka skrytě nahrává třídního učitele nebo ředitele a pak nahrávku pošle jako důkaz příslušnému orgánu (např. ČŠI), nebude takový důkaz zpochybněn ani případným soudem.

2. **Když mi hned na začátku (rodič) oznámí, že nahrává. Mohu s takovým jednáním nesouhlasit? (mám obavu, že si to upraví a využije – pošle na ČŠI, bude mě chtít ponižít a zdiskreditovat). Mohu na její otázky neodpovídat?**

Nesouhlasit s pořízením nahrávky je jistě možné. Prakticky vzato ale tento jeho nesouhlas k ničemu pedagogovi nebude. Proto spíše doporučujeme, aby pedagog rodiči sdělil, že sice nahrávání považuje za jednání, které je pod úroveň, ale pokud rodič tak moc o nahrávku stojí, ať si ji s klidem pořídí.

Co se týká možnosti odpovídat/ neodpovídat na dotazy rodiče, je to jen na rozhodnutí pedagoga/ředitele samotného. Pokud by ale důvodem odepření odpovědi rodičům byl pouze fakt, že hovor bude nahráván, nelze takový postup doporučit, a to s ohledem na to, že nahrávání samo o sobě není, resp. nemusí být apriori nezákonné.

3. Když bude nahrávat ona (matka žáka), mohu si to nahrávat také? (mám obavu, že si svůj záznam upraví)

Samozřejmě. Tento postup je zcela oprávněný za podmínky, že záznam bude pořízen pro osobní potřebu.

Upozornění: Zdůrazňujeme fakt pořízení záznamu pro osobní potřebu. Pokud by totiž záznam byl pořízen pro ochranu zájmů školy, tak by se nejednalo o výjimku dle čl. 2 odst. 2 písm. c) GDPR, ale o zpracování osobních údajů dle čl. 6 odst. 1 písm. f) GDPR (oprávněný zájem správce) a s tím spojeným plněním všech povinností správce osobních údajů, které v tomto případě z GDPR vyplývají.

4. Když bude pravda, že může jednání nahrávat. Mohu na všechny otázky odpovídat pouze já – ředitel školy, abych ochránil své kolegy? (oni pak nebudou muset absolvovat takto stresující a zákeřné jednání). Veškeré podklady k jednání bych si od svých kolegů zajistil před schůzkou s matkou.

Tento dotaz jde mimo kompetenci naší činnosti pověřence pro ochranu osobních údajů, nesouvisí totiž s právními předpisy týkajícími se jak ochrany osobních údajů, tak ochrany osobnosti. Nejsme schopni zcela posoudit, zda tyto postupy jsou a případně do jaké míry řešeny stávajícími školskými předpisy. Mimo tento rámec však máme za to, že odpověď ředitele namísto pedagoga nese „pečeť nejvyšší kvality“.

5. Když bude pravda, že může jednání nahrávat. Mohu na její otázky neodpovídat ústně a odpovědi zaslat později písemně?

Viz odpověď k dotazu č.4.

6. Mohu s matkou komunikovat pouze písemně?

Viz odpověď k dotazu č.4.

9 OCHRANA OZNAMOVATELŮ (WHISTLEBLOWING)

V následujících měsících by obě komory parlamentu měly projednávat nový vládní návrh zákona o ochraně oznamovatelů. Ten bude povinným prováděcím předpisem k evropské směrnici 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie (tzv. whistleblowingu). Ačkoli směrnice již koncem loňského roku nabyla účinnosti a některé subjekty byly povinny zřídit tzv. vnitřní oznamovací systém a určit osobu oprávněnou k prošetřování přijatých oznámení, příspěvkové organizace obcí, měst a krajů toho byly metodickým výkladem ministerstva spravedlnosti ušetřeny. Nyní připravený návrh zákona však s touto výjimkou už nepočítá (dle něj se tato povinnost bude týkat všech organizací s počtem nad 50 zaměstnanců). Rozhodně však nedoporučujeme začít propadat panice. Při zkušenosti s někdy překvapivým rozhodováním českého parlamentu je moudřejší vyčkat až finální podoby zákona, v jaké bude vyhlášen ve Sbírce zákonů. Proto i doporučujeme nenechat se znervóznit e-maily a dopisy s nabídkami společností, které s upozorněním na hrozící horentní sumy pokut za nedodržení povinnosti zajistit fungování vnitřního oznamovacího systému nabízí za nemalý peníz jeho vybudování. Situaci bedlivě monitorujeme a v případě, kdy bude definitivně rozhodnuto, na které subjekty se zákon bude vztahovat a jaká pravidla pro ně zavede, vás budeme informovat. V současnosti zajišťujeme vnitřní oznamovací systém řadě měst a organizací a v případě potřeby a Vašeho zájmu budeme schopni tuto službu zajistit i pro Vaši organizaci.